

02 H 665

57

J

a

D
PRI

II

S

698
47

DISSERTATIO JURIDICA
DE
**JURAMENTO
IN REM**

9 54

autore L. 1. §. 3. ff. Quar. Rer. act. non. dat.

QVAM
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

DN. PHILIPPO WILHELMO,
PRINCIPE BORUSSIAE, MARCHIONE BRANDENBURGICO,
CETERA, ET DVCATVS MAGDEBVRGICI GV.
BERNATORE,

IN ILLUSTRİ REGIA FRIDERICIANA
PRÆSIDE

SIMONE PETRO GASSER,
JURIUM LICENTIATO,

In Auditorio Majori

D. Jun. M D C C V I.

Publicæ eruditorum disquisitioni submittit

JOHANNES BERNHARDUS Dollstein
Lauterbaco - Fagono - Francus.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,
Litteris CHR. HENCKELII, Acad. Typogr.

48

DISSERTATIO JURIDICA
DE

JURAMENTO IN REM

ANNO 1753. QUAE. REV. PAT. HAT.

QUAM

REGULARE-MAGNIFICENTISSIMO

SERENISSIMO ELECTORI AC DOMINO

DO. PHILIPPO WILHELMO

ERNOE BORNIAE, MARCHIONIS BRANDENBURGICO

GENERALI ET DUCATVS MAGDEBURGICI EV

PRAELECTO

IN ILLUSTRIS REGIA FRIDERICIANA

PRAESEDE

SIMONE PETRO GASSER

JURAMENTO

IN CAUSA REI

D. JOH. MDCCLV

PUBLICIS CRIMINORUM DISTRICTI REBELLIS

JOHANNES BERNHARDUS

LAVENBERG-REGENS-FRANCIS

MAG. MAGDEBURGICAE

LUCAS GUNTER, HANCKEL, ACUM, TYPOG.

Denen
Hochwohlgebohrnen Herren/

M S R N S N

Heinrich Christian
Freyherrn von Ende/

Königlich Schwedisch. Hochmeritirten Obrist-
wachmeistern / und Ambshauptmann der
Herrschaft Rosenberg

Wie auch

Der Herrns Sohn

Herrn Hans Adam
Freyherrn von Ende/

Benderseits Erbherren
auf Trinum, Alt Jesnis und Salsa ꝛc.

Seinen gnädigen und Hochgebietenden
Herren

Hochwohlgebohrne Frey-
Herren!
Gnädige und Hochgebietende Herren!

Je nun unterschiedliche Jahre her nicht
nur von E. E. Gnd. Gnd. respect.
Herrn Bruder und Vetter/dem weyl.
Hochwohlgebohrnen Herrn/
Herrn Hans Adam Frey-
Herrn von Ende/Königl. Preuß.
Obristen und Ampts-
Hauptmann zu Rosenberg zc.
wohl-

wohlſeligen Andenkens / ſondern auch von E. E. Gn. Gn. ſelbſt beſtändig genoſſene Gnade und hohe Gewogenheit / erfordern von mir meine unterthänig ſchuldige Danckbarkeit dagegen öffentlich an Tag zulegen / Mein Unvermögen aber hat mich bißhero ſolches bewerkſtelligen zukönnen verhindert.

Da nun nach etlich jährigem Stillſtand / mich wieder zu den Academischen Übungen wende / und gegenwärtige Diſputation die erſte Probe davon iſt; Als ſoll ſolche auch das erſte öffentliche Zeugniß meines unterthänig danckbahren Gemüths ſeyn.

Zwar ich geſtehe / daß es eine gar ſchlechte Sache / und ich daher lange / ob E. E. Gn. Gn. dieſe geringe Diſputation offeriren und zueignen dörrfe / bey mir angeſtanden; Jedoch da kein ander Mittel meine Schuldigkeit abzuſtatten vor mir ſehe / die von E. E. Gn. Gn. dem Herrn Präſidi ſo wohl als mir / zugewendete hohe Gewogenheit mich auch verſichert / daß dieſes Beſinnen nicht ungnädig werde gedeutet werden / ſo habe es endlich gewaget / unterthänig bittend / E. E. Gn. Gn. wollen geruhen / vor ſo viele mir erwieſene Gnade und Guñſt-Bezeugungen mit dieſer marque meiner gegen S J E tragenden unterthänigen devotion gnädig und hochgeneigt zufrieden zu ſeyn.

Wobey noch unterthänig wünſche / daß der Höchſte

ste E. E. Gnd. Gnd. bey allem vollkommen gesegnetem
hohem Wohlseyn / bis auf sehr späte Zeiten / in bestän-
diger Gesundheit gnädig erhalten wolle / und DERO
fernern unverrückten Gnade und hohen Bewogenheit
mich angelegentlichst empfehlend verharre Zeit Lebens
mit aller devotion

E. E. Gnd. Gnd.

Untertäniger
Gehorsamster

Johann Bernhard Dollstein.

OECONOMIA TOTIUS DISSERTATIONIS.

IN jurejurando religio, quatenus exterius in foro se exserit, consideratur, hinc propria superstitione jurare civiliter licet §. I. Jurisjurandi sunt diverse species, quae vulgo tractantur, non aequae hae de juramento in rem §. II. Quod describitur, quatenus scilicet tertio nocere & prodesse potest, ejusque utilitas demonstratur §. III. Porro ejus natura & auctoritas diversis legibus fundantur §. IV. In quibus partim pro solutione reputatur, ibi an exceptio juramenti non praestitit habeat jura exceptionis non num. pec. §. V. partim pro transactione & re judicata, partim pro liti-contestatione, & quomodo perpetuet actionem temporariam §. VI. ita ut poenam doli faciat transire ad heredes, & de juramento hoc in judiciis famosis §. VII. porro, quis deferre & remittere possit juramentum in rem traditur §. VIII. & quomodo haec juramenti species contineatur in intricata l. 18. ff. de jurejur. §. IX. quibus deferri possit, & an obstet privilegium quorundam circa formam jurandi, explicatur §. X. Causa quoque in quibus locum habeat, adducuntur, & quidem in societate perpetuanda, cessione, & qua ratione moram successoris jurantis communicet §. XI. De juramento in rem in actionibus popularibus, & quomodo perjurium jus emphyteuscos etiam ante triennium tollat, ac jus ex restitutione minoris tertio proveniens, videatur §. XII. Item, quod juramentum tertio nocet

at in vim specialis hypotheca, & suppleat defectum solemnita-
tum in ultimis voluntatibus. §. XIII. de aliis quoque jura-
mentorum speciebus, in quibus juramentum in rem applica-
bile sit, agitur, & quidem de purgatorio & juramento in litem;
ibi simul negatur, in rebus aestimandis dari juramentum in litem
veritatis §. XIV. De Juramento suppletorio & de super for-
mata controversia contra Consultissimum Dominum D. Gerbet.
vid. §. XV. & XVI.

§. I.

Ivinarum atque humanarum rerum
notitia Jurisprudencia nostra divi-
nas quidem res eatenus saltem con-
siderat, quatenus per viam huma-
narum actionum exterius se exse-
runt; Inde Religio & Conscientia
& Sacramentum in forum prodeunt
& tribunal, & ibi dijudicantur. Hac
ratione Jusjurandum quod nos jam tractamus, in sup-
plementum externæ probationis adhibetur, & nihilomi-
nus pertinet ad Religionem, maxime ad conscientiam,
& vocatur Sacramentum in specie *auth. sacr. pub. C. si
adv. vend.* Nec obest, quod ea, quæ affirmativam vel ne-
gativam simplicem excedunt, à malo sint, nam & hic
differentia inter malum culpæ & pœnæ adhiberi possert.
Quare non est paradoxon, quod Divus Pius Jurejuran-
do, quod propria superstitione juratum est, standum re-
scripsit, *l. 5. §. 1. ff. de jurejur.* cum veritatem saltem quæ-
ramus mediante religione, quæ, an vera an falsa sit, The-
ologis vel potius DEO dijudicandum committimus, nec
dubitamus, Judices veritatem tum temporis æque com-
pertos esse, cum per caput suum, *l. 3. §. 4.* vel filiorum
suo-

fuorum l. 4 ff. eod. partes jurarent, vel per genium Principis, uti eam speciem Senatus Romanus post Julium Cæs. vel potius ejus infortunatam cædem recepit, prout ex Dionis lib. 44. hanc, & aliunde varia jurandi genera collegit Briff. lib. 8. de form. pop. Rom. Egregium sane genus, & cum regulis prudentiæ maximè conjunctum! quod non tantum usu duravit, & continuatum, verum etiam deinceps nova qualitate auctum, quæ in eo consistebat, ut, si quis per genium principis jurasset & pejerasset, fustibus castigandus dimitteretur, & superdiceretur ei: *πεποιθεῖσθε μὴ ὀμνετε ἰ. e.* petulanter ne jurato, l. 13. §. f. ff. de jurejur. quæ solennitates si hæctenus in usu essent, plures vel propter Principem, vel propter pœnam non temerè adjurandum faciles forent, & quanquam per genium Principis jurare Christiani intermiserunt, attamen per salutem Principis quandoque jurarunt, v. Tertull. in apologet. c. 32. at nos hæctantummodo præfati, non in præfenti juramenta in genere, sed nostram speciem tractaturi aggrediamur.

§. II.

Varias verò & admodum diversas Juramentorum species à Legum Interpretibus, vel his potius, qui vestum disciplinæ exiguum Juris Corpus vel ejus interpretationem in systemata Jurisprudentiæ patriæ quantum possibile, transformarunt, data juramentorum explicandorum occasione traditas prodiisse cognitum cuique fatis est; Jurisjurandi autem in rem & in personam distinctio, quod adeò ex professò ac reliquæ Juramentorum differentiæ tractata sit, non facile meminimus, quantum hæctenus meminisse nostrum est. Quod, quominus observavimus, tanto magis miramur, cum hæc distinctio

legalis sit, & ideo venerabilior, quibus distinctiones & definitiones legibus contentæ aliastanquam ipsa Legum autoritas æstimatæ sunt; At vero hanc nostram differentiam in ipsis rerum obtinere argumentis, & suppeditatis legibus, & facta deductione è natura rerum & negotiorum ulterius patefcet.

§. III.

Quid sit Jusjurandum quævis fere compendia catechetica sive theologica vel juridica abunde docent, nos saltem quid sit juramentum in rem pro scopo nostræ dissertationis consideramus, & utimur quidem voce juramenti in rubro velut magis practica & stylo curiali probata, licet vocabulum jurisjurandi in textibus juris ut plurimum repariatur, supponimus autem distinctionem terminorum in rem, & in personam, juxta tractationem juris analogicam & communem, quod sibi invicem contradistinguuntur ita, ut vox in re sive in rem semper ratione effectus sui etiam tertiæ personæ non contrahenti vel rem saltem habenti intuitu ipsius rei commodum vel incommodum communicet, quod secus est ratione vocabuli ad rem sive in personam quo mediante negotia mere personalia indigitantur, quæ personam agentem, contrahentem scil. vel delinquentem tantum fringunt, atque adeo alteri nec commodum nec incommodum adferre possunt, illaque negotia producunt actiones quæ in rem vel in personam dantur, & efficiunt jus vel in re, vel ad rem, quæ distinctio ita necessaria est & utilis, ut eam fundamentum totius praxeos vocare haud dubitet Dn. Ludovici in *Distinct. jur. ad tit. ff. de Res. Div. dist. 1.* quibus præcognitis nunc facile apparet, nobis juramentum in rem dici, quod ultra personam jurantis etiam tertiæ personæ

sonæ vel prodesse vel nocere potest; Quam rem demonstrare & ad plerasque ferè juramentorum species applicare arduum sanè erit, cum plerumque juramenta considerentur tanquam merè personalia, quæ personas jurantium non transgrediuntur, id quod apud plerosque Dd. in regulam abiit, quæ tradita videtur in *l. 3. §. 3. ff. de jurejur.* & variis textibus juris, ubi ratio tanquam generalis exhibetur, quod jusjurandum alteri nec prodest nec noceat, cujus occasione, & quando nihilominus juramentum auctoris successori nocere vel prodesse deprehendunt Dd., mirum in modum agitantur, distingvendo v. g. quod successor non sit habendus pro altero v. Setfer. *de jurament. lib. 4. cap. 7. n. 14. 15. seqq.* non vero observando, quod illa juramenta, de quibus in textibus traditur, sua natura sint personalia, & personam jurantis tantum tangant, addimus, id quod in futurum patefcet ulterius, quod non omnia juramenta successorem teneant, & quod non omnis alter, cui juramentum tertii succurrit, hujus successor sit, ex quibus apparet, omnes illas difficultates fundata distinctione formali inter juramentum in rem & personam leviori via removeri posse.

§. IV.

Idque eo magis cum tot egregii casus, quorum solius naturæ beneficio juramentum in rem apparere potuisset, Legibus contineantur, quarum nonnullas præoccupando in medium protulisse juvabit, & quidem prima esto, quam in rubro adduximus, in qua nostra distinctio verbotenus continetur *l. 1. §. 3. ff. Quar. rer. act. non dat.* cujus verba hæc sunt: *si fideiussor juravit, siquidem DE SUA PERSONA tantum juravit, quasi se non esse obligatum, nihil reo proderit, si vero IN REM juravit, dabitur*

exceptio reo quoque, quæ lex juramentum in rem & in personam accuratissimè separat; Equidem non negamus, si eam penitus intueamur, subtilem intercedere distinctionem inter sensum verborum *in rem*, prout nos eo utimur, siquidem in textu sensus in se non est talis, qualem nos voluimus, ac ulteriori circumscriptione declaravimus §. *præced. scil.* perinde atque actio in rem dicitur, cum tamen in textu verba in rem idem velint ac *pro toto debito sive liberatione ab eodem*, quoniam vero per necessariam consequentiam sensus noster, & effectus, quem unice quærimus, declaratur, & naturaliter, pro negotii qualitate invenitur, non multum abest, quin asseramus hanc explicationem nostram mystico sive, quod idem est, oratorio applicationis beneficio feliciter ad nos devolasse, quibus sufficere potest intentionem in adducta lege clarissimè fundatam demonstrasse, ulteriorem vero auctoritatem entis multiplicati si desideres, licet multâ adduci posse facillè negemus sufficiat tibi B. Dn. Brunn. *ad ff. in Comment. ad all. l.* Adhuc alius textus ratione fidejussoris & correi & de horum juramento in rem, cum adhibita ratione dispositionis invenitur *in tit. ff. de jurejur. & ejus l. 28. in pr. §. 1. 2. & 3.* in qua lege si §. 4. usque ad 9. inspicias, deprehendes alium quoque effectum juramenti in rem, videlicet, si quis jurejurando se ab actione quadam liberavit, liberat se quoque ab alia actione, quæ intuitu ejusdem rei institui potuisset, non vero, si quis juravit, se non rapuisse etiam juvatur hoc jurejurando in actione furti, exempla vide *in all. §§.* at ille effectus est minus principalis & scopum nostrum non æque tangit. Denique juramentum in rem non tantum correis & fidejussoribus prodest, sed & successoribus eorum, etiam iis, qui in rem successerunt,

l. 8. ff. de jurejur. de quibus, & cui ulterius profit v. Zanger. *de Except. part. 3. cap. 16. n. 29. 30. 31. & seqq.* neque obstat natura actionis & modi obligandi, sive illa enim in rem sit, sive in personam, gaudent nihilominus successores dicto beneficio juramenti præstiti, ut contra Paul. de Castr. & Dd. *in l. ait Prator. ff. de jurejur.* concludit Donnell. in Comment, ad dict. tit.

§. V.

Est enim juramentum loco solutionis, *l. 27. § 35. §. 1. ff. de jurejur.* & ita facta vera solutione & probata, quo minus quis alius, qui ex eadem causa conveniri poterat, liberetur, non est dubium; Hac vero occasione cum de comparatione solutionis & jurisjurandi agamus, non possumus non monere, an non etiam intra biennium obstat exceptio jurisjurandi nondum præstiti, quæ alias in se fundata est in *l. 9. pr. ff. de jurejur.*, forrè si Titius in schedula confiteatur Cajum jurasse, deinde verò intra biennium Cajo opponat dictam exceptionem non dati jurisjurandi, annon Cajus aliunde juramenti factam præstationem probare teneatur, & putamus propter *sup. all. l. 27.* omninò rem affirmandam esse, (licet non negemus, rarius spe juramenti præstandi in scriptis confessionem anticipari) non enim juramentum, quod loco solutionis est, majora privilegia circa sui probationem acquirere potest quam ipsa solutio, suppositis tamen ubique terminis ad solutionem habilibus; Ceterum illud quoque addendum, quod, si ita juratum sit: pecuniam numeratam reddam, habeat locum exceptio non numeratæ pecuniæ, si vero ita: pecunia mihi numerata est, locum exceptio non invenit, v. Brunn. *ad L. 16. C. de non num. pec. Zang. de Except. p. 3. cap. 14. n. 73. & ibi all. Dd.*

B

hic

hic enim in rem juratum est, ibi res adhuc supponitur. Sed & plures textus adfunt, in quibus singulariter juramentum in rem fundatur, quando scil. vis transactionis ipsi tribuitur *in l. 2. ff. de jurejur.* quæ sine dubio successores comprehendit & obligat, imo verò major est vis juramenti quam transactionis, quandoquidem transactio de crimine non capitali illicita est & infamis, & transigentem tanquam confessum & convictum prodit, *per famos. l. 18. C. de Transact.* quod secus est in eo, qui juramentum de super præstat; Pro re judicata quoque jusjurandum est, imo majorem ea auctoritatem habet, *dict. l. 2. ff. de jurejur.* contra matrimonium vero uti nec transactionem, ita nec juramentum valere nonnulli volunt, quod sane Papium sapit, vid. singularis hac de re dissertat. Excell. Dn. Jo. Sam. Stryk *de Delatione juramenti in matrimonialibus*, præprimis cum judicialis transactio contra matrimonium inter desponsatos valeat, *Carpz. l. 3. Jurispr. Eccles. D. 39.* At ille modus jurisjurandi in rem efficiendi non poterat præteriri, ubi solius juramenti beneficio res, quæ alias sua natura transitoria erat, & ubi obligatio alias exspirasset, ad alterum nihilominus pervenire potest, videlicet, quando *in l. 9. §. 3. ff. de jurejur.* deceditur, quod per juramenti delationem & præstationem ex actione temporaria fiat perpetua, & ita Juramentum habeat vim litis contestationis, cujus natura alias est perpetuare actiones, quam sententiam in tantum valere, ut nec statutum certum tempus actionibus vel debiti petitioni præscribens, in contrarium valeat, tradit Seraph. de Seraph. *de Privil. Juram. Priv. 51. n. 2.* cui rei tamen elegantes limitationes quoad præscriptionem in merum odium negligentis introductam addit *n. 7. d. l.* pari modo comparatio juramenti cum
litis

litis contestatione instituitur in *l. 28. §. ex quibus 2. ff. de Iudic.* in qua simul regula formatur, quod ubi quis non tenetur iudicium accipere, & litem contestari, ibi nec tenetur accipere iuramentum delatum, quia hoc jusjurandum in locum litis contestatæ succederet, quo sensu hanc rem ulterius illustrat Ludovicus Gomez in *§. item se postulante n. 5. & 32. Inst. de act.*

§. VII.

Et ita pœna quoque, quæ alias tenere debebat suos autores delicti, mediante iuramento ad heredes transfere potest, nisi sit criminalis *l. 20. pr. ff. de accusat.* quia iuramentum est pro litis contestatione, lis verò etiam super pœna fuisset contestata, rursus per iuramentum delatum præstitum, alter, qui derulit, in mora constituitur, sicut per litis contestationem Caballin. *de Evid. §. 3. n. 53.* Equidem, si naturam negotii hic introspicimus, fortè ad litis contestationem affirmativam decisio magis quadraret, utpote quæ sua natura moram innuit, & nisi asserendum, quod litis contestatio negativa per probationem refutata, pro affirmativa habenda sit, ullam dispositioni rationem inesse desperaremus; Enimverò probe separanda sunt, quæ dolum personæ respiciunt, & personalia sunt in iuramento, & quæ rem ipsam afficiunt, quod iudicium finium regundorum in præsentem nostrum est; At objicies hujus occasione, altioris esse indaginis, an de dolo & in famoso iudicio iuramentum locum habeat, nos verò minime dubitamus, præprimis cum & causa civilis famosa esse possit, & contractus ad heredes transeant, dolum verò per consequentiam tali iuramento tantum modo elicitur, potissimum ipsa res, si itaque iuramentum in causis famosis civilibus recusaretur, sanè egregia probationis species

deficeret, & adimeretur per indirectum, adeoque duo istiusmodi juramenti sunt capita, alterum in rem, alterum in personam, non vero quaedam qualitas personalis potest tollere juramentum in rem, & licet dissentiat Carpz. *p. 1. c. 12. def. 31.* attamen mutavit opinionem *p. 3. Dec. 231. v. Struv. Exerc. 17. th. 40.* & omnino Bach. *ad tit. ff. de his qui not. inf. C. 2. p. 769.* Hill. *L. 24. c. 2. lit. Q.* Equidem quandoque natura juramenti mixta esse potest, & adeo difficilior in eo personalium, & quæ in rem sunt, didiudicatio, sic juramentum respondendorum tantummodo pro specie juramenti calumniæ habetur à plerisque Dd. *v. Mev. p. 3. dec. 175.* & ita ad juramenta personalia sine dubio referendum esset, at verò æstimamus, hoc tantum valere, quatenus juramento litis decisorio opponitur, alias enim juramentum respondendorum etiam vim litis contestationis habere, & consequenter eatenus in rem esse, & quæ de comparatione litis contestationis & jurisjurandi diximus, hic applicari posse, persuasi sumus.

§. VIII.

Hiscæ igitur de natura juramenti in rem generaliter suppositis, sequitur nunc de delatione ejus, & quis juramentum in præjudicium vel favorem tertii deferre possit, & quidem facile patet, eum, qui intuitu & ratione rei lucrum vel damnum cum altero habet commune, vel qui rem ad tertium transferre potest, ita ut illius factum præstare teneatur, vel denique si extrajudiciale sit, quemque cuique per quemcunque conventionis modum deferre posse, rejicimus vero ante omnia falsum postulatum, quod, cui referri non potest jusjurandum, ille nec deferre possit, quod monet Ant. Faber *l. 4. Cod. tit. 1. def. 9.*
&

& ex eo Carpz. *P. 1. c. 14. def. 16.* nam nec actori, qui rei notitiam non habet, referri potest, cui tamen deferre omnino permillum, *l. 34. §. 8. ff. de jurejur.* Cravetta *conf. 207. seqq.* inde arguimus, si persona infamis juramentum in rem præstandum detulerit, honestæ personæ præjudicium adferre posse, nec excipimus delatores juramentorum nisi mentis & administrationis expertes, quorum tamen defectum tutoris vel curatoris autoritas supplere potest. *per l. 1. §. 1. ff. Quar. rer. act. non dat.* de minore autem quæstio est dubia & variis causis, & textuum argumentis controversa, quam tamen ad naturam rei si applicemus, considerando, quod minor sine dubio adversus delationem in integrum restitui possit *per l. 9. §. si minor. ff. de jurejur.* Gail. *L. 2. obs. 4. n. 11.* facile distingvimus, aut enim minor læsus est, aut non, si hoc, inutilis est quæstio, sin prius, ad quid juramenti delatio, quæ restitutioni obnoxia, nihilominus, ad nostrum scopum quod magis est, si tamen minor fortè tanquam correus stipulandi juramentum deferat, annon jusjurandum correo majorenni nocebit? & respondemus affirmando, quoniam restitutio est tantummodo beneficium personale pro minore introductum, & si alter reorum stipulandi jusjurandum detulerit, debitor alteri solvendo nihil agit, non tam, quia delatio juramenti pro litis contestatione est, de qua hoc asseritur, sed & propter generalitatem textus, *l. 16. ff. de duobus reis*, hoc est, quia debitor in solidum obligatus, simul duobus pro illo solido respondere non tenetur, probe vero hic qualitas correi stipulandi notanda ex *l. 2. ff. d. 1.* & melius ex *l. 57. §. 1. ff. de solution.* Idem est, si alter stipulandi reus juramentum remittit; hoc est, si se deferente, cum paratus esset alter-

jurare, gratiam ei facit. *l. 6. §. 1. ff. de jurejur.* hic enim eadem causa est, quæ ratione debitoris semel exspiraverat, alias vero in causis separatis regula manet, quod juramentum de re vel propter rem præstandum non remittatur, parte scil. altera invita, propter *l. Quotiens 14. ff. eod.* ubi, quod nec parenti, nec patrono, quoties propter rem juratur, tale juramentum remittendum, & separatur ibi juramentum in rem à juramento calumniæ, utpote quod mere in personam & pro persona præstat, & ideo pro diversitate & speciali respectu personæ remitti potest, cum præsumtio sit pro parente & patrono contra calumniam *l. 16. ff. eod. Carpz. p. 1. c. 12. def. 24.* nec obstat *l. 34. §. 4. ff. eod.* cujus verba cum omnem analogiam juris turbent, sine dubio aliter legenda v. Godofred. *innot. ad d. l.* eadem iudex observare posset ratione ministrorum ecclesiæ, qui quandoque loco juramenti *auff ihre Amts-Pflicht* rem asserere se offerunt, si scil. pro persona sua, non in rem juraturi sunt, addimus, si tertius non habet jus quæsitum.

§. IX.

Antequam ad eos de deveniamus, quibus juramentum hoc deferri possit, non possumus non adducere casum de delatione procuratoris ex intricata *l. 18. ff. de jurejur.* quæ cum §. *precedente 3. l. 17.* tam tenaci compage conjuncta est, ut media illa verba: *nec postea reus, qui semel juravit à Domino conveniatur*, ad connexionem servandam prætulisse demum sufficeret; Videlicet, procuratorem in rem suam, & qui speciale mandatum habet, aut omnium bonorum administrationem, recte deferre juramentum, sensus est *dist. §. 3.* alias enim inquit *l. 18.*
hoc

hoc est, si talis procurator non sit, non multum reproficere, si fuerit ei de rato cautum, sive enim Dominus petat, cogetur docere reus LIQUIDO se jurasse, &c. puid vero hic sit liquido jurare, interpretes multum vexavit, ut multi præterierint legem, nonnulli pro verè jurare ut Duarenus & apertè ut Accursius, vel σαφώς ut Cujacius, verba intellexerint, quos refert Godofredus in not. ad d. l. nos in tanta varietate non multum aberrare posse crediderimus, si idem ac in rem jurare, denotari censéamus, hoc est, ut probet reus, se in ipsam rem jurasse, quod juramento stare necesse quoque habeat, etiamsi factum procuratoris ratihabere nolit, forte si ipse juramentum impedire non poruisset, ut puta si reus manum juratò diffessus fuerit, procuratore juramentum diffessionis vel recognitionem urgente, nam nec ipse dominus recognitionem sine jurata diffessione solam prætereundè potuisset, ubi itaque forte procuratori instrumentum guarentigiatum cum mandato ad debitum exigendum tradiderat, hic sane cum recognitione sine dubio juratam diffessionem conjungere tenebatur, præprimis si non coram testibus obligationis instrumentum confectum sit, nam recognitione per testes, qui non tempore scripturæ præsentés fuerunt, sanè omnem rationem & probandi naturam tollit, etiamsi diffentiat Carpz. p. 1. c. 17. Def. 14. n. 7. pariter res habet, si per modum conventionis, vel in ipsa obligatione juramenti mentio facta.

§. X.

Ratione eorum, quibus juramentum deferri potest, ut in rem sit, supponimus primo easdem qualitates, quas defe-

deferentibus paulo ante adscriptimus, etiam quoad juramentum voluntarium, quod cuique volenti, cui nihil cum illa re negotii, deferri possit, non enim est dubium si tertio extra judicialiter jusjurandum deferam, ut juret Titium mihi, vel antecessoribus meis, vel majoribus solvissse, forte propter amplam & agilem Titii conscientiam, isque juret solutionem factam esse, exinde Titium liberari, etiamsi enim tertius de sua tantum scientia jurare possit, attamen fuit juramentum in rem, & valet tanquam conventio, quæ inest delationi; Don. *lib. 24. c. 17. ibi Hillig. lic. K.* At ratione pupilli res diversa est, hunc enim juramentum deferre quidem non posse sine tutoris autoritate asseruimus paulo ante, nihilominus ipsi deferri illud potest, *per l. qui jurasse 26. in pr. de jurejur* scilicet non invito *l. 34. §. 2. eod.* puta, ut delatum præstitum valeat in præjudicium etiam successorum deferentis, licet alias nec jurare, nec pejerare pupillus possit. Paul. *in d. l. qui jurasse*, imputent enim stultitiæ antecessoris sui deferentis, quod pupillum jurare voluerit; servo quoque & filio familias juramentum in rem deferri potest, ut Domino *l. 23.* & patri familias prodest, *l. multo magis 24. ff. d. t.* & contra juramentum patris filio prodest *l. 26. §. 1. d. t.* de quo tamen patris juramento duplex conceptus formandus, aut enim pater juramentum delatum præstat, filium dare non oportere, & tale omnino prodest filio, aut jurat, filium tantum in bonis seu peculio non habere, ut solvere possit, & filius conveniri adhuc potest, imo etiam pater, ut de peculio post juramentum acquisito solutio fiat; Cæterum, quæ de correo & fidejussore sæpe monuimus, ratione delationis ad socios quoque & litis conformes extendi posse non est dubium, nec putamus quicquam

quam interesse, an ex iis aliquis Princeps sit vel illustris, vel judæus, vel alia persona, cujus forma jurandi aliam rationem habet, supponimus enim, formulam *bey Fürst. oder Adeltchen Ehren und Treuen* hodie vim juramenti habere, *Mynf. 1. obs. 17. Gail. lib. 2. obs. 59. per tot. & ratione judæi vel alterius, monuimus statim ab initio, quod jusjurandum propria superstitione dari possit; Nec denique, etiamsi probato perjurio eum, quem juramento suo liberavit altera pars, deinceps conveniri posse statuimus, tamen si enim alter obiciat; quæstio quidem non est an debeat, sed an juratum sit, at vero tu non jurati, nihil ominis sufficit juramentum fuisse in rem, & non pro persona jurantis solummodo præstitum; id quod tamen limitandum in juramento à judice delato propter famos. l. admonendi 31. ff. de jure jur.*

§. XI.

In causis itaque, ubi juramentum in rem obtinere debet, accurata sane & ardua discretione opus est, nec facile semper adjudicatu, an in rem juratum sit, etiamsi quandoque illud videatur, ponamus, quendam è Societate cum aliquo tertio contraxisse, si tertius socio alterius deferente juravit societatis nomine ab eo centum sibi deberi, non statim in rem juratum est, ut noceat reliquis sociis, supponitur enim adhuc qualitas illa personalis an secundum legem & formam societatis debitum contraxerit, an non proprio, non societatis nomine hic considerandus sit, ut adeo hoc supposito reliqui socii in solidum non teneantur, v. *Felic. de societ. c. 30. n. 7. Granian. Dec. 178. n. 11. Farinac. tom. 2. Decis. Christ. Dec. 52. n. 3.* contra si socius se solvissè juret debitum à tertio præensum, reliquos socios omnino liberat. Ceterum
etiam-

C

etiamſi contractus ſocietatis ratione durationis & continuationis ad heredes non tranſeat, attamen mediante juramento id effici poſſe, & qua ratione juſjurandum perpetuet ſocietatem, & ad heredes transmittat, variis & elegantibus rationibus tradit Seraph. de Seraph. *de privoil. juram. priv. 57. per tot.* quam ſententiam tamen vix applicabilem, exiſtimaverimus, niſi per modum confirmationis juramentum acceſſiſſe fuerit ſuppoſitum, v. *§. ſolvitur 5. Inſt. de ſociet.* Etenim in contractibus confirmandis multum ſucceſſori & tertio juramento commodi & incommodi adferri poteſt, quod etiam in cauſis ultimarum voluntatum procedere deinceps videbimus. Sanè contractum valde iniquum, quo mediante Eſau vendebat primogenituram, & inde reſultantem prærogativam, vix ad heredes potuiſſe pervenire credimus, niſi juſjurandi religio acceſſiſſet, qua mediante inſtar cautelæ confirmationem ſibi fieri curabat Jacobus *Genes. 25. in fin. v. Tiraqvell, de jure primogent. Quæſt. 29.* Quare in antecellum regulam formari poſſe putamus, quod effectus juramenti ſit ceſſibilis, quia ad heredes transmiſſibilis; Cæterum illud quoque generaliter de juramento contractibus adjecto notabile, quod moram operetur ipſo jure, unde inferimus, heredem quoque pro moroſo haberi poſſe ex juramento antecelloris etiamſi interpellatio nulla præceſſerit, quod inde colligimus, quoniam juramentum pro interpellatione habetur, v. *Dec. in l. quod re. 5. ff. de reb. cred. Corſet. in rub. de jurejur. in 4. privileg. Cravet. Conf. 64. num. 2.* nec interpellatione opus eſt, ubi is, qui dare velle juravit, perpetua conſcientiæ interpellatione & animæ metu turbari debèbat, at interpellabis, res conſcientiæ ſunt valde personales, & periculum animæ

mæ non transit ad heredes, respondemus, sufficere, quod semel mediante juramento mora intercesserit, de qua cum successores certi sint, nullum est dubium, illos quovis tempore solvere debere.

§. XII.

In reliquis juramentis contractibus adjectis sive juramentis confirmatoriis generaliter notandum, quod contractus non improbatum vel delinquentis, licet lædenti effectum ad heredes transferant, quem alias servare obligati non fuissent, prout Dd. *in casu cap. cum contingat de jurejur. & cap. licet. eod. tit. in. 6.* Paul. Castrenf. *conf. 65. & 67.* est enim juramentum species quasi contractus, per. *l. depositi. §. 2. ff. de pecul. l. eum qui; §. si mulier. ff. de jurejur.* & tollit omnem exceptionem & remedia, quibus contractus etiam per successores rescindi potuisset Cravett. *Conf. 114. n. 9.* Roland. à Valle *Conf. 59. n. 18.* at vero de his dicere nimis ultra instituti nostri metas excederet, proinde vulgare esset, & quosvis fere de hac re scriptores intuentibus obviam, nos saltem quædam singularia juramenti in rem adhuc notabimus, quorsum referimus, quod in popularibus actionibus juramentum ab uno exactum etiam adversus alios profit, ut nemo de populo amplius agere possit, si scil. bona fide & non per collusionem exactum sit, per dispositionem *l. 30. §. in popularibus, ff. de jurejur.* cui addi potest, quod, cum actiones populares non dentur contra heredes, mediante tamen juramento id fieri possit, juxta analogiam eorum quæ supra diximus §. 6. Ita quoque de emphytevta notum est, quod non solvendo canonem non solum sibi, sed & successoribus præjudicet, puta in emphytevta hereditaria, secus enim est si non sit hereditaria, hoc est, si filio ex privilegio concedentis competat, & ita filio tanquam filio, non tanquam

heredi concessa, v. Natta *Conf. 501. num. 15. it. Conf. 503. n. 3.*
 § 4. Quando itaque JCI statuunt, quod emphytevta, qui
 juravit statuto tempore canonem se soluturum, si non
 solvat, etiam ante triennium in civili, & ante biennium in
 ecclesiastica emphytevsi, hac plane privandus fit, v. Fel-
 lin. *in C. querelam. de jurejar.* non est dubium quin illud,
 juramentum in rem fit, & heredibus se communicet,
 & eodem modo emphytevsi amittatur, unde etiam appa-
 ret, ne perjurium adeo personalissimum, sed ejus ef-
 fectum quandoque ad tertium transitorium esse. Ratione
 restitutionis minoris quoque notabile, quod cum, alias in-
 tuitu *l. 19. ff. de minoribus* curiosa ratione agitur, inter Dd.
 quomodo restituendus fit hæres minoris, vel quomo-
 do quadriennium computandum, si minor juravit, hæc om-
 nia cessant, & simul ipsum beneficium restitutionis, non
 enim in rem, hoc est in contractum tantum juratum est,
 sed & qui si pro majorenitate, cum juramentum faciat
 ex minore majorem, uti communiter Dd. *in autb. sacram.*
pub. C. si advers. vend. & in l. si quis major. C. de transact.

§. XIII.

Illud valde singulare est, quod juramentum opere-
 tur specialem hypothecam, videlicet si juravero, con-
 tractum me servare velle, idem est, ac si in eum eventum,
 ubi contractum non servavero, rem speciali hypothecæ
 objiciam, quod valde durum videri posset, cum alias na-
 tura non servati contractus ad interesse saltem actionem
 producat, quod præstando, qui ad factum se obligavit re-
 gulariter liberatur, hypotheca verò etiam tertio obest,
 tanquam jus in re, nihilominus communiter dicta senten-
 tia traditur, ita, si quis locavit fundum & juravit duran-
 te locationis tempore se contractui contravenire nolle,
 si

si tamen vendidit, emptor conductorem expellere ne-
 tiquam potest, ac si specialis hypotheca desuper concessa
 sit, cujus tamen mentio in contractu non facta. vid *Surd.*
Dec. 225. num. 11. *Zoanet. lib. 1. rer. quotidianar. cap. 23. in fin.*
Vasqu. lib. 3. illustr. controvers. cap. 57. n. 13. *Setser. de Juram.*
lib. 1. c. 25. n. 70. Cujus rei rationem in comparatione jura-
 menti & hypothecæ specialis quærimus, posset enim
 obstare, quod juramentum non possit immutare
 naturam contractus, ut ex personali fiat realis at re-
 spondetur, nec hypothecam id valere, sed & illam esse
 accessoriam saltem ad contractum principalem, v. *Bene-*
kendorff. ad Seraph. in addit. ad privil. 158. n. 6. non obsta-
 te *l. 2. C. de luition. pign.* quippe quæ ad præscriptionem
 tantum restringenda, proinde igitur, ac hypotheca specia-
 lem consensum de re illa in specie obliganda prodit, ita
 quoque juramentum idem præstat in superiori casu, cujus
 decisionem etiam ad pactum protimiseos & reliquos con-
 tractus ceteris paribus extendi posse non dubitamus. In
 ultimis voluntatibus quoque juramentum tertio multum
 prodesse potest, quando scil. juramentum supplet defe-
 ctum solemnitatum, & ita efficit, ut testes præsumantur
 specialiter rogati, *Alciat. in præsumpt. regul. 3. præsumpt. 13.*
n. 4. habetque vim clausulæ codicillaris per *l. cum pater 77.*
§. filius matrem 23. ff. de legat. 2. ibi *Bart. & fidei commissi,*
Bart. ad l. 16. ff. de donat. veluti si quis juret in testamento
 Titium non plus quam centum debere, quod plus debet
 tanquam fideicommissum ipsi relictum censebitur.

XIV.

Ultimo loco restat dicendum, an in omnibus jura-
 menti speciebus in rem jurari possit, & quidem repeten-
 da sunt ea, quæ ad naturam juramenti in rem quadrare

in antecedentibus præmonuimus, cujus itaque juramenti species pro objecto saltem qualitatem personalem habet, illa huc non pertinet, & hæc regula facile quoque comprehendit, non tantum quæ juramenta pure & mere talia sunt, sed & quæ, etsi in rem videantur, nihilominus latentem quandam conditionem personalium includunt; Ita juramento purgatorio regulariter quilibet saltem pro sua persona præsumptiones & suspiciones a se avertit, & ita si plures adsint gravati, illis eodem juramento non succurritur, nihilominus, si ita in rem juretur altero deferente, ut simul fundamentum præsumptionum contrariarum vel suspicionum plane tollatur, videlicet illam rem, de qua suspiciones desumptæ sunt, nunquam in rerum natura fuisse, sine dubio reliquis omnibus gravatis juramentum proderit, & è contrario si unus ex pluribus interveniente reliquorum consensu se purgaturus est, & in purgatione defecerit, reliquis nocebit, & omnes pro convictis habendi erunt, v. Setser. *de Juram. lib. 3. cap. 11. n. 49.* Quoad juramentum vero in litem, si plures adsint, ardua res erit, est enim juramentum in litem res æstimationis, æstimatio res judicii, at vero quot capita tot judicia, quod corda, tot æstimationes ex affectibus quippe provenientes, id quod elegantissime pluribus docuit Excell. Dn. Thomasius in *Dissert. de Pretio Affectionis in res fungibiles non cædeote cap. 3. §. 24. & seqq.* præcipue, si supponamus, quandoque juramentum in litem affectionis, quandoque veritatis, locū habere, at verò monendum nobis hoc loco statim ab initio est, nos illam differentiam in rehus æstimandis ex rationibus dicendis planè non agnoscere, omne enim in litem juramentum rei æstimatorium affectionis est, & ex affectione determinatur, aliud est in præstan-

ftando intereffe, age videamus, annon hæc fententia ftare
 poffit; Equidem regerent Dd. communiter: in juramento
 in litem veritatis tanti lis faltem æftimatur, quanti revera
 valuit, nos vero quærimus, quid hoc fibi vult? respondent,
 fecundum communem valorem, at vero nos nec hæc
 comprehendimus, nifi tanquam petitionem principii, quis
 enim determinabit illum valorem? non iudex, nam fi hic
 rem æftimare vel valorem determinare aliter poffit, jura-
 mentum in litem veritatis juxta itidem communem opi-
 nionem planè non habet locum, vid. *l. 3. l. 4. §. f. ff. de in
 litem jurando*, ergo æftimationi jurantis res unicè com-
 mittenda, quam fua natura effe rem iudicii & affectionis
 præoccupavimus, qualis tamdiu manet, quamdiu iudex
 æftimationem determinare & ita æftimantis affectionem
 vel affectũ compescere nequit, & quando illud poteft, ite-
 rum juramentum in litem veritatis non habet locum, er-
 go eft ens rationis, nifi dicamus illud quod ex affectu in
 caufa propria æftimatur, præfumendum & fingendum
 effe ac fi verum pretium effet, ratione juramenti itaque
 in rem quoad juramentum affectionis, notandum, quod
 illud hic non facile intervenire, hoc eft tertio prodeffe vel
 nocere poffit, cum correi & focii & litis confortes omnes
 hodie pro parte rei divifa confiderari poffint, nifi forte ra-
 tione ejusdem mercaturæ focii fint, v. *Perez. ad tit. de duo-
 bus reis n. 17. Carpz. P. 2. c. 17. d. 12. §. 15.*

§. XV.

Deniq; in fuppletorio quoque juramento, fi plures ad-
 fint, unus in rem jurare poteft, ubi tamen ad illum potius
 refpiciendum, de cujus vitæ integritate magis conftat, plu-
 ra vero de hac juramenti fpecie occurrent ex fequenti facti
 fpecie, quam ut altius confideremus, nimiam occafionem

no-

nobis præbuit Clarissimus & Consultis. D. GEORG. GERBET, illam proponendo in tractatu *de Cautel. Jurament.* pag. 549. & seqq. Est vero causa appellationis Dominorum de Marschalch contra den Königl. Preuß. Obristen Hn. Hans Adam von Ende / quam ex ipsis actis refert, quæ cum & nos ad manus habeamus, videndum, qua fide ac discretione relationem perfecit, quo facto tertium ad judicandum enixè invitamus, ut vero brevitati studeamus, factum est tale : Dominus de Wutenau in feudo Saxonico Schnadiz simultanee investitum sibi assumpsit extraneum quendam Dominum de Marschalch, multis tamen conditionibus præscriptis & expressis in speciali pacto & reversu feudali, quarum huc pertinet illa, quod Dn. de Wutenau omnem liberrimam dispositionem sibi reservavit, etiam sine simultanee investiti de Marschalch consensu vendendi feudum, dandis tamen in hunc eventum mille imperialibus, postea vendito feudo Schnadiz / non mille imperiales sed eorum loco aliam simultaneam investituram in feudo Anhaltino Trinum itidem à Dn. de Wutenau & pecunia quidem Schnadizenfi acquisitum accepit, quæstio est, an non sub iisdem conditionibus, præcipue cum in pacto de Schnadiz Dn. de Marschalch in eum eventum, ubi feudum finitâ masculina progenie de Wutenau, ad se perveniret, tredecim mille imperiales heredibus de Wutenau alodialibus se soluturum promittere debuerit, ut sane ridiculum sit, in feudo surrogato Trinum, filiabus de Wutenau neglectis, Dominio de Marschalch simultaneam investituram sine his effectivè repetitis, & ad feudum Trinum transeuntibus acquisitam intelligi debere; at hæc ne quidem sufficiunt, ipse Dn. de Marschalch deinceps subscri-

scripta obligatione super Trinum tanquam simultanee investitus non tantum expressam mentionem rever- sus & pacti feudalis fecit, sed & conditionis pecuniæ à se aliquando exsolvendæ heredibus de Wutenau allo- dialibus, in eventum accepti feudi Trinum, proinde elaborata quædam facti species adest, à justituario Dni de Wutenau, filio, qui adhuc vivit & desuper juravit, in calamum dictitata, qua mediante probatum, quod illo tempore, cum uterque de Wutenau & de Marschalch adhuc viveret, jam expressa mentio inter illos facta de surrogatione à **Schnadis** ad Trinum, orta tum tempo- ris lite, an non Dn. de Wutenau, qui sæpe dictos mille imperiales solvere volebat, satisfaciat domino de Mar- schalch, per acquisitionem alterius simultaneæ investitu- ræ Trinum. His igitur circumstantiis in foro sat agita- tis, sententia pronuntiata est, concepta à Dnn. Marpur- gensibus, qui non potuerunt non dominum Tribunalum **von Ende** / tanquam possessorem feudi Trinum, con- tra quem filii dicti domini de Marschalch actionem feu- di revocatoriam instituerant, eò quod pactum patris præstare necesse habeant, plane absolvere, quæ senten- tia publicata cum omnibus circumstantiis quas adduxi- mus probatis & documentis adhibitis videre est, in de- ductione quadam publicata cui titulus: **Acten mäſtæ deductio juris & facti &c. in causa des Königl. Preuß. Obristen Herrn Hans Adam von Ende Befl. und Appellaten contra die Herren Gebrüdere die Mar- schalle von Bieberstein Klägere und Appellanten &c.** At vero post illam sententiam, & in leuterationis

D instan-

instantia pronuntiarunt Dni. Wittebergenses , & antequam absolverent Reum nescio qua subtilitate juramentum suppletorium desiderarunt super quadam circumstantia , scil. quod reversus ille de Schnaditz Saxonico feudo, in curia feudali Anhaltina, ubi de Trinum lis agitata, ante litem motam repertus fuerit, utpote quam circumstantiam in reprobatione præsumptionis loco obiter allegaverat Dn. von Ende.

§. XVI.

De hoc vero juramento suppletorio inter consultissimum Virum & nos potissima erit quæstio, nam reliqua ad nos in præsentis non pertinent, ita enim ipse format controversiam, quod scil. non possit jurari in supplementum de credulitate à reo, cum ne quidem de veritate valeat, ubi actor plene probavit. Antequam itaque adhæc respondeamus, primo loco videndum an in facto res ita se habeat, atque consultissimus vir adduxit, ita enim pag. 549. n. 272. in duo distincta capita ipse dividit juramentum à Dnis. Wittebergensibus postulatum, & utrumque de credulitate esse firmiter asserit, in verbis: und zwar / daß er so wohi glaube und davor halte / daß (1.) der Schnaditzische Lehns-Bergleich zur Zeit / da der Domberr von Marschalch die Mitbelehnsschafft am Ritterguth Trinum erhalten / in das Fürstl. Lehns-Archiv zu Cöthen wäre geleyet / und er also auch (2) glaube und davor halte / daß der Bergleich damals wäre wieder
er=

erneuert worden; Cui sane terribili facti immutationi non possumus meliori via obviam ire, quam ut ipsa verba sententiæ Wittebergensis, quatenus huc pertinent expressa in medium producamus, quæ vero ita se habent: Im übrigen aber / und was Klägere anlanget / verbleibet es angeregter / ingleichen / wann beklagtens Principal zusehenderst nach vorhergehender scharffen Verwarnung für der schweren Straffe des Meinydes / eyndlich erhalten / und daß der / zwischen Ludwig von Wuthenau / und George Job Marschalln von Biberstein / wegen des Guths Schnaditz aufgerichtete Lehns-Vergleich / unterm dato den 6ten Maji Anno 1658. vor angestellten Process in dem Fürstl. Anhaltischen Archiv zu Cöthen / in Originali verwahrlich zu befinden gewesen / demnach er glaube und gewiß dafür halte / daß angezogener Lehns-Vergleich von ermeldten Palcicenten ebenmäßig auf das nachhero erkauffte Guth Trinum erstreckt worden / in Supplementum geschworen / Klägers und Mit-Klägers Leuterungen ungeachtet / bey dem / den 6. Septemb. des abgewichenen 1701ten Jahres eröffneten urtheil billig / iedoch wegen Beklagtens mit diesen Erklärungen / daß so dann dessen Principal von angestellter Klage zu entbinden / und loszuzeh.

zehlen / hingegen nur zwey fünff Theil von de-
 nen erkandten 700. Thlen. Klägers Principalen
 zu erstatten schuldig / von Rechts wegen. Jam quæ-
 sio & iterum quæso judicet omnis cordatus an utrumque
 juramenti caput sit credulitatis, an non primum expres-
 se de veritate agat, atque adeo cum sane maximus con-
 troversia status hoc loco in eo fundetur, an pactum
 schnadizense in curia Anhaltina fuerit reperrū, & quidem
 ante litem motam, quod iterum minus rite mutavit Dn.
 Autor, de quo casu agit primum caput juramenti, judi-
 cet iterum quisque, an fundamentum causæ in jura-
 mento aliquo credulitatis positum sit, illo enim facto
 probato, juramentum credulitatis de extensione pacti
 & surrogatione parum ad rem faciet, sed hæc credere
 tum judicis est, qui valde incredulus esset, si non illo pro-
 bato hæc facile colligeret. Et sine dubio Dn. von Ende
 cum feudum à Dno. de Wutenau emeret, hoc pactum
 à patre dominorum de Marschalch celebratum in Curia
 feudali sibi monstrari curavit, vt de veritate jurare ap-
 primè potuerit, post semiplenam hujus puncti factam
 probationem, quam ex suppletorio supponimus. At-
 que adeo tantum abest, totam causam esse juramento
 credulitatis decidendam, ut potius nos addamus illud ju-
 ramentum nec quicquam ad rem facere, cum illius facti
 Dni. Marpurgenses in prima sententia & rationibus de-
 cidendi ne quidem mentionem fecerint, sed ad clara & li-
 quida documenta sententiam potius conceperint, acce-
 dit nunc ex post facto quod dominus tribunus von Ende
 acceptum illud juramentum beata morte suppleverit,
 mors

mors enim pro juramento est, de qua re varios textus & Dd. alleg. vid. apud Setfer. *de juram. lib. 5. cap. 4. num. 26.* Quare fatius fuisset ea omittere, quæ in *seq. p. 576.* de collusionione & suspicione perjurii adduxit Consultissimus Dn. Autor, durum enim satis est, ex nuntii cujusdam vilis hominis enuntiatione illustri Regiminis personas illustremque virum collusionionis arguere, & si forte de vitata vel vitanda suspicione perjurii ipsi sermo fuisset necessarius, potuisset adducere ex actis, quod cum acta Marpurgum essent translata, Dn. von Ende sollemnissimè protestatus fuerit, cum fama ferret publica, & acta & dominum de Marschalch Marpurgi esse, quod sententia nihilominus pro Dn. von Ende lata, quæ sanè Marpurgensis erat, & Dn. de Marschalch omnino etiam ibi adfuerat, quod denique Marpurgo Wezlariam venerit, ibi quæ inter eum & procuratorum quendam circa collusionionis materiam, prout acta volunt, agitata sint, humaniores erimus non allegando, quod his omnibus non obstantibus dominus principalis ejus rite & optime ad juramentum prætenfa via admittendus fuerit; Hæc circa factum & qualitates personarum monuisse sufficiat, breviter saltem ne diutius in parergo commoremur concludendo addimus, quoad punctum juris, quod actore licet plenissimè probante, reus semiplene saltem probans nihilominus ad juramentum suppletorium admitti possit, nisi omnem rei semiplenam probationem rejicere sententia sit, quid enim probatio actionis conferre potest ad probationem exceptionis, circa quam probandam de actione plane nulla quæstio est, sed tantum, an non exceptione actio elisa sit, loquimur autem de exceptione

actioni directo contraria v.g. solutionis vel pacti specialis, qualis in nostro casu adest, negamus deinceps juramentum credulitatis in suppletorio plane non habere locum, quod rhetice negandum *per vulgata* hypothetice enim distingvimus quoque inter juramentum pro fundamento causæ & pro præsumptione & circumstantia quadam saltem abhbitum, denique addimus, si plures adsint litis confortes unus jurando in supplementum reliquis prodest, puta si in rem juraverit.

FINIS.

COROLLARIA.

I.

Provocatus homicida non est sicarius ideoque non tenetur L. Cornelia

II.

Datur moderamen deculpatae tutelæ, quæ tamen si ratione defendentis putativa saltem sit, ad minimum tamen amovere potest dolum ab homicidio, pœnam ordinariam à culposo

III. Pe-

III.

Periculosum est, dolum præsumere ex facto illicito, tale enim nullum est, nisi vel propter dolum vel propter culpam, illicitum verò ex dolo, non est dolus præsumptus sed verus, ex culpa, neutrum, nisi omnem doli & culpæ differentiam removere sententia fit.

illius, tale enim nullum est, nisi vel propter do-
 lum vel propter culpam, illicitum vero ex do-
 lo, non est dolus praesumptus sed verus, ex cul-
 pa, neutrum, nisi omnem dolus & culpa
 differentiam removere. tenentur

ita sit

02 14 665

ULB Halle

3

003 058 948

DISSERTATIO JURIDICA
DE

JURAMENTO IN REM

autore L. 1. §. 3. ff. Quar. Rer. act. non. dat.

QVAM

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

DN. PHILIPPO WILHELMO,
PRINCE BORUSSIAE, MARCHIONE BRANDENBURGICO,
CETERA, ET DVCATVS MAGDEBURGICI GV.
BERNATORE,

IN ILLUSTRIS REGIA FRIDERICIANA
PRÆSIDE

SIMONE PETRO GASSER,
JURIUM LICENTIATO,

In Auditorio Majori

D. Jun. MDCCVI.

Publicæ eruditorum disquisitioni submittit

JOHANNES BERNHARDUS Dollstein/
Lauterbacho - Fagono - Francus.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,
Litteris CHR. HENCKELII, Acad. Typogr.

698
47

9 54